

België Interview met Jan Nolf

S.P.F. JUSTICE

13-06-2012

F.O.D. JUSTITIE

'We hebben niet te veel magistraten, maar wel de verkeerde', zegt oud-vrederechter Jan Nolf. 'Bij de justitie wil iedereen bevelen geven, maar uiteindelijk moet er natuurlijk wel iemand het werk doen.'

DOOR ANN PEUTEMAN / FOTO'S LIES WILLAERT

# 'HET PROBLEEM VAN DE JUSTITIE? DE HIERARCHIE NATUURLIJK'

**B**ijna een jaar geleden hield hij het voor bekeken. Vrederechter Jan Nolf had zijn buik vol van de justitie en ging met vervroegd pensioen. Met pijn in het hart, dat wel. Zelfs vandaag nog spreekt hij geëmotioneerd over 'zijn' vredegerecht in Roeselare. En als hij het over zijn werk als rechter heeft, is dat nog vaak in de tegenwoordige tijd. 'Ik moet er nog altijd aan wennen dat ik er weg ben', geeft hij toe. 'Al ben ik in de praktijk natuurlijk nog elke dag met de justitie bezig.' Dat doet hij via commentaren in de media en vooral via zijn door politici met argusogen gevolgde blog, waarmee hij zowel de justitie als de politiek een geweten probeert te schoppen. Zoals vorige week nog met zijn scherpe kritiek op de gemeentelijke administratieve sancties (GAS). Een terugkeer naar de middeleeuwen noemt hij dat systeem. 'Al ben ik er eigenlijk wel gerust op: die sancties zullen zichzelf op den duur onmogelijk maken', aldus Nolf. 'Elke dag opnieuw duiken er lachwekkende voorbeelden op. Zoals in Mol, waar je nu al een boete kunt krijgen als je mensen laat schrikken. De verbodsdrift van het verrechtende Vlaanderen gaat nu dus zo ver dat het ridicuul wordt.'

**Geloof u echt dat het GAS-systeem daardoor op den duur zal uitdoven?**

Jan Nolf: Het zal in de praktijk gewoon onwerkbaar worden. De reglementjes die men uitvaardigt, zijn nu al vaak zo microscopisch dat inbreuken nooit systematisch zullen kunnen worden opgespoord. Tenzij men ze gebruikt om bepaalde mensen te zoeken natuurlijk.

**Hoe bedoelt u?**

Nolf: Het lijkt me duidelijk dat de GAS-boetes niet alleen zijn gemaakt maar ook worden toegepast om bepaalde groepen in onze samenleving te viseren. Hangjongeren, bijvoorbeeld, allochtonen ook. En ondertussen ontstaat er een lappendeken van lokale willekeur, die samenhangt met een vorm van dienstbetoon. Want uit een recent rapport van het Comité P blijkt nog maar eens dat burgemeesters zich nog altijd te veel bemoeien met het werk van de politie. Met andere woorden: GAS is de speeltuin van plaatselijke politici, en het is uiteindelijk niet de burger maar de stadskas die er beter van wordt.

**Dankzij GAS-boetes kan een gemeentebestuur de aanpak van overlast toch meer op plaatselijke problemen afstemmen?**

Nolf: Onzin. Het is niet omdat het politieparket op lokaal niveau niet meer werkt dat GAS zou deugen. Zelf heb ik er wel altijd voor gepleit dat de justitie dichter bij de mensen zou worden gebracht, maar daar had de politiek nooit oren naar.

**Jan Nolf**

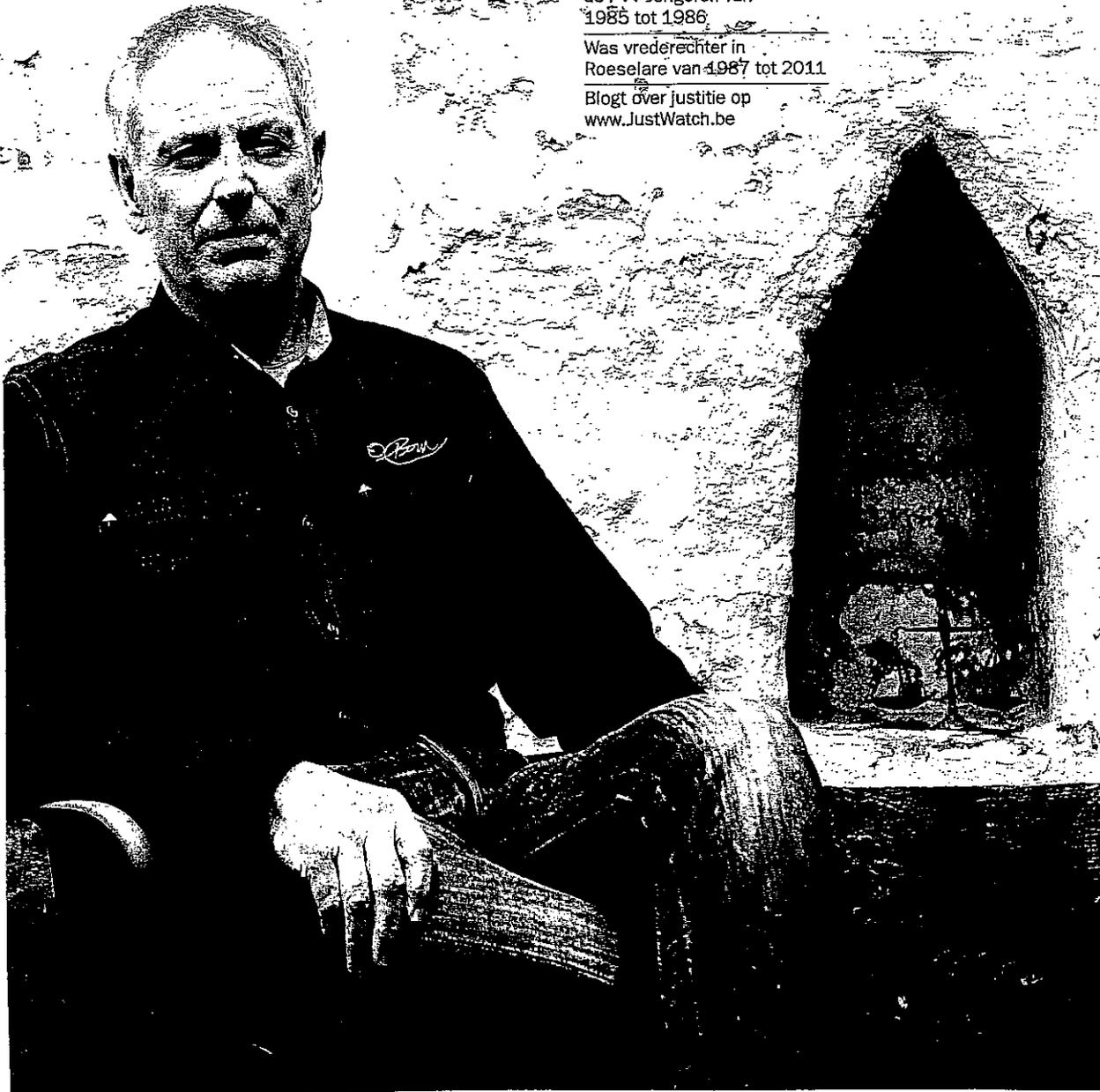
Geboren in Torhout in 1951

Advocaat in Brugge tussen  
1976 en 1987

Nationaal voorzitter van  
de PVV Jongeren van  
1985 tot 1986

Was vrederechter in  
Roeselare van 1987 tot 2011

Blogt over justitie op  
[www.JustWatch.be](http://www.JustWatch.be)



## België Interview met Jan Nolf

Essentieel is dat rechtbanken voor iedereen gemakkelijk bereikbaar zijn. Tegenwoordig gaan we er veel te snel van uit dat iedereen een auto en centen voor benzine heeft en dat je met het openbaar vervoer overal kunt komen. Maar na 25 jaar als vrederechter weet ik maar al te goed dat dit niet zo is. De constante centralisering van de justitie, die wordt doorgevoerd om te besparen, levert veel mensen wel degelijk zware problemen op. Zulke centralisatie werkt misschien als je yoghurt produceert, maar de justitie is geen *commerce*. De justitie kun je beter vergelijken met een ziekenhuis: ook wij kunnen het ons niet veroorloven om vijftig kilometer van de mensen verwijderd te zijn.

**Dus vindt u het ook geen goed idee dat vrederechters tegen 2014 een deel van hun taken aan de nieuwe familierechtbanken zullen moeten afstaan?**

Nolf: Natuurlijk niet. Die familierechtbanken zijn vooral de natte droom van de familie Wathelet. En ik bedoel niet van de huidige minister, maar van zijn vader. Dertig jaar oud is dat idee! Het stamt nog uit de tijd van *big is beautiful*. De familierechtbanken, die zullen worden georganiseerd in de vestigingen van de rechtbanken van eerste aanleg, zouden zich dus gaan bezighouden met feitelijke echtscheidingen en onderhoudsgeld. Daardoor zullen mensen zich voor zulke dossiers veel verder moeten verplaatsen, want nu kunnen ze daarvoor nog in een van de 225 vrederechters terecht. Iemand uit Roeselare, bijvoorbeeld, die vandaag gewoon naar het vrederecht in zijn stad kan stappen, zal dan naar Kortrijk moeten gaan. Voor sommigen is dat echt wel een hoge drempel, en ik vrees dat de zwaksten zullen afhaken.

**Overdrijft u nu niet een beetje?**

Nolf: Helemaal niet. Wanneer hebben mensen het familiaal noodrecht nodig? Als hun relatie barst. Als er geroepen en geslagen wordt, of als de ene partner de andere zonder geld zet. Wel, als een man zijn vrouw de sleutels van de auto afneemt, moet zij te voet naar de rechtbank kunnen stappen. Dat is natuurlijk al moeilijker als ze naar de arrondissementszetel moet reizen. En daar stopt het niet. Vaak zien wij dezelfde mensen jarenlang terug. Zo'n vrouw klopt dan bijvoorbeeld weer bij ons aan als haar kinderen naar de universiteit gaan en het onderhoudsgeld moet worden herzien.

En familierechtbanken zullen niet alleen letterlijk verder van de mensen verwijderd zijn. De stijl zal er ook anders zijn. In het vrederecht van Roeselare zaten de mensen gewoon tegenover mij; er was amper afstand. Maar een rechtbank van eerste aanleg, waar de familierechtbanken worden gevestigd, is een groot gebouw waar de mensen de juiste zaal moeten zoeken. Dat geeft natuurlijk een heel ander gevoel. Daarnaast zal ook de methode verschillen van die in veel vrederechters. Zo probeerde ik altijd zo veel mogelijk zaken op te lossen via een minnelijke schikking, of verzoening zoals dat in een vrederecht officieel heet. Maar in eerste aanleg bestaan er zelfs geen statistieken over minnelijke schikkingen.

**Hoe komt dat?**

Nolf: Omdat zaken daar niet zo worden aangepakt. Om te beginnen vergen de onderhandelingen om tot een minnelijke schikking te komen vaak meer tijd dan een gewoon vonnis. Bovendien vraagt die aanpak van een rechter dossierkennis én engagement. Toch vind ik het de moeite waard. Al moet ik toegeven dat ik ook op minnelijke schikkingen inzet om mijn geweten te sussen. Want als vrederechter ken je op den duur je abonnees wel. Velen van hen wilden op zich wel die 50 euro voor de ambulance betalen, maar zodra de zaak een echte procedure werd, moesten ze ook nog eens 200 euro gerechtskosten ophoesten. Dus gaf ik hen een kans om het zonder die bijkomende kosten op te lossen. Ongeveer een derde ging op zo'n voorstel in, twee derde werd alsnog gedagvaard. Ik vroeg de advocaten dan altijd om in de dagvaarding op te nemen dat de opgeroepene niet was ingegaan op de uitnodiging tot minnelijke schikking, en in het vonnis herhaalde ik dat nog eens. Daardoor begonnen heel wat mensen op den duur het voordeel van een oplossing buiten procedure in te zien. Ik vind het dan ook ontzettend jammer dat het aantal minnelijke schikkingen in vrederechters de afgelopen drie jaar met 33 procent is gedaald.

**Hoe komt dat?**

Nolf: Om te beginnen gaat een lichter hardere rechters daar veel minder in mee. Tegenwoordig denkt iedereen ook de hele tijd aan zijn werklasmeting, en daarbij wordt nauwelijks rekening gehouden met minnelijke schikkingen. In Roeselare had ik elk jaar ongeveer 1700 geslaagde minnelijke schikkingen, waarvan er anders zo'n 1200 een procedure waren geworden. Met andere woorden: zonder die minnelijke schikkingen had ik jaarlijks in totaal 3700 zaken behandeld, was ik als grote kampioen van Oost- en West-Vlaanderen uit de statistieken gekomen en had ik meer personeel gekregen. Want zo werkt dat.

**Nu het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde eindelijk wordt gesplitst, moet ook daar dringend een werklasmeting gebeuren. Hoe is het mogelijk dat die naar schatting vijf jaar in beslag zal nemen?**

Nolf: Zie je die stenen piramide op mijn bureau? Die staat daar om me constant te herinneren aan het grootste probleem van de justitie: de hiërarchie. Er heerst nog altijd een ongelooflijk ontzag voor de top van de rechterlijke macht. Eigenlijk zouden we de werklasmeting van die kardinalen van justitie eens moeten meten, maar dan wel op een averechtse manier. Veel van die mannen schrijven dikke boeken, geven dure bijscholingen, zitten in de Hoge Raad voor de Justitie en in nog een rist commissies, en missen ondertussen geen enkele receptie. Het toppunt is dat net zij tot de happy few behoren die hun zeg doen over de werklasmeting. Natuurlijk schiet het dan niet op. Veelzeggend is trouwens de samenstelling van het comité voor de werklasmeting zelf: de eerste voorzitter van dit, de superallegre eerste voorzitter van dat. Zo ouderwets als een napoleontisch leger. Bij de justitie wil iedereen bevelen geven en werk uitdelen. Maar uiteindelijk moet er natuurlijk wel iemand dat werk doen.

**'Als er geen excellent loon wordt geboden, zal de justitie mensen blijven aantrekken die op aanzien uit zijn.'**

**JAN NOLF**

*'In plaats van aan een oplossing te werken, is die Hoge Raad voor de Justitie een deel van het probleem geworden.'*

**De voorbije decennia zijn er verschillende justitie-hervormingen aangekondigd, maar in de praktijk kwam er nooit veel van terecht. Liggt dat aan de kwaliteit van de opeenvolgende ministers?**

Nolf: Ik ben in elk geval heel blij dat er met Annemie Turtelboom (Open VLD) een minister van Justitie is aangetreden die geen jurist is.

**U vindt dat positief?**

Nolf: Natuurlijk. Haar voorganger, Stefaan De Clerck (CD&V), was dat wel en hij was veel te veel vergroeid met de magistratuur. De verstrengeling tussen het parket en de politiek, ook via de ministeriële kabinetten, is nefast. Dat is ook een van de redenen waarom de politiek de justitie niet durft aan te pakken. Of beter: niet wil aanpakken.

**Verwacht u veel van minister Turtelboom?**

Nolf: Ik vrees – ik ben er bijna zeker van – dat ook zij niet op zal kunnen tegen het parket-generaal en de Hoge Raad voor de Justitie, die in de nasleep van de zaak-Dutroux is opgericht om het vertrouwen van de burgers in het gerecht te herstellen. In plaats van aan een oplossing te werken, is die Hoge Raad ondertussen een deel van het probleem geworden. Vandaag is zij de echte vierde macht van dit land. En hoe wordt die raad samengesteld? Op het eerste gezicht op basis van verkiezingen vergelijkbaar met die in een dorp van duizend zielen: met flyers met taalfouten en onnozele slogans. Maar achter de schermen wordt er tijdens zo'n campagne enorm veel getelefoneerd en gelobbyd. Of je lid wordt van de raad hangt dus helemaal niet af van je visie op de justitie. De voorbije maanden heb ik al een paar keer gemerkt dat ook minister Turtelboom zich door de Hoge Raad voor Justitie laat leiden, en dat maakt me zeer ongerust.

**Maar u kunt zich verder wel in haar visie vinden?**

Nolf: Niet altijd. Een paar weken geleden nog schrok ik van haar antwoord op een vraag van het Vlaams Belang in verband met de pensioenen van de

magistraten. Ze beweerde dat je niet al te veel aandacht mag geven aan het financiële luik en dat ook aanzien zeer belangrijk is voor magistraten. Aanzien! Dat is nu net het probleem. Als er geen excellent loon wordt geboden, zal de justitie mensen blijven aantrekken die op aanzien uit zijn. Dat moet toch beter kunnen? Vandaag hebben we echt geen magistraten te kort. We hebben er zelfs te veel, maar wel de verkeerde.

**Dat kan verklaren waarom inhoudelijke hervormingen zo moeizaam verlopen, maar toch niet waarom bijvoorbeeld de informatisering van de rechtbanken maar niet wil lukken?**

Nolf: Ach, dat wordt soms overdreven. Al in de jaren negentig hebben de magistraten een computer gekregen en ondertussen hebben ze allemaal een laptop. Op je eerste werkdag krijg je ook meteen een e-mailadres van Justitie. Dat is dus niet het echte probleem. Wel zijn er nog altijd magistraten die weigeren om dat allemaal te gebruiken. Er zijn vredegerechten waar de computers nog niet zijn uitgepakt als ze na een paar jaar door nieuwe worden vervangen. Jammer, want daarmee zouden ze op hun eigen werkstek al het een en ander kunnen veranderen. Zo heb ik er in Roeselare jaren geleden al voor gezorgd dat advocaten zich niet meer hoefden te verplaatsen om hun rolregeling in orde te brengen. Dat mocht gewoon via e-mail.

**Aan de Antwerpse balie zullen advocaten vanaf nu via sms of e-mail op de hoogte worden gebracht als ze aan de beurt zijn. Een stap vooruit?**

Nolf: *(haalt de schouders op)* Zo veel lost dat nu ook weer niet op. Dan zullen die advocaten gewoon in hun kantoor wachten in plaats van op de rechtbank. De echte vraag is dus: waarom moeten ze wachten? Waarom hebben we geen *just on time*-justitie? Het is perfect mogelijk om zittingen zo te timen dat je iedereen bij benadering een afspraak kunt geven.

**Toen u op 1 september 2011 met vervroegd pensioen ging, kondigde u een sabbatjaar aan. Dat jaar is nu bijna voorbij.**

Nolf: Inderdaad. Ik werk nu nog een boek over voorlopige bewindvoering af, en daarna is er ruimte voor iets nieuws. En natuurlijk blijf ik mijn blog schrijven, en blijf ik bezig met de justitie.

**Geen zin om naar de politiek terug te keren?**

Nolf: Totaal niet. Toen ik in 1987 benoemd werd als vrederechter ben ik opgestapt als voorzitter van de PVV Jongeren. Daarmee heb ik de deur van de politiek definitief achter me dichtgetrokken. Ik wist dat ik sowieso veel scherper in de gaten zou worden gehouden dan mijn collega's die evengoed politiek benoemd waren maar nooit zo publiekelijk actief waren geweest in de politiek. Uiteindelijk heb ik als vrederechter een beleid kunnen voeren dat over de partijgrenzen heen werd gewaardeerd. Het is niets voor mij om binnen de nauwe lijntjes van één partij te kleuren. Daar is de justitie te belangrijk voor. Ik denk ook dat ik nu meer kan bereiken door mijn kritische stem te laten horen. Want ik blijf wel aan die boom schudden. Wees daar maar zeker van. ■

**'De verstrengeling tussen het parket en de politiek is nefast.'**